

Dňa 13. októbra zomrel vo veku 86 rokov prof. PhDr. Václav Černík, DrSc. Členovia Katedry logiky a metodológie vied Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave s hlbokým zármutkom prijali správu o skone profesora Václava Černíka, dlhoročného kolegu, aktívneho vedca, vysokoškolského pedagóga, ale aj priateľa, vzácného človeka, ktorý sa vyznačoval nesmiernou skromnosťou, pracovitnosťou, osobnou poctivosťou a čestnosťou.

Václav Černík pôsobil na Univerzite Komenského od roku 1956 do roku 1996. Po ukončení svojho pôsobenia na univerzite ešte 18 rokov svoje vedecké aktivity rozvíjal na pôde Filozofického ústavu SAV. Vo vedeckovýskumnej činnosti sa Václav Černík orientoval predovšetkým na oblasť filozofie a metodológie vied a teórie poznania. V 60. a 70. rokoch rozpracoval problematiku vedeckého zákona a vedeckého vysvetlenia v monografiách *Dialektický vedecký zákon* (1964) a *Problém zákona v marxistickej metodológii vied* (1977) a predložil tiež v našej oblasti prvú a doteraz najprepracovanejšiu koncepciu myšlienkových experimentov v publikácii *Myšlienkový experiment* (1972). Od konca 70. rokov do konca 80. rokov zamerl svoje úsilie na rozpracovanie teórie poznania a systému filozofických kategórií. Toto úsilie vyústilo do uverejnenia monografie *Teória poznania* (1980) spolu s Etelou Farkašovou a Jozefom Viceníkom. Dlhoročné skúmanie v oblasti filozofických kategórií prezentoval v monumentálnej práci *Systém kategórií materialistickej dialektiky* (1986). V 90. rokoch rozvinul koncepciu historických typov racionalít, ktorú zverejnil v monografii *Historické typy racionality* (1997). Jeho trvalý záujem o skúmanie prieniku teórie poznania a metodológie do praxe vyústil do vytvorenia osobitého modelu praktického usudzovania, ktorý uverejnil v monografii *Praktické usudzovanie, konanie a humanistická interpretácia* (2000) (v spolu s J. Viceníkom a E. Višňovským). Nakoniec sa jeho vedecké bádanie sústredilo na problematiku filozofie a metodológie spoločenských vied; spomenieme tu editorstvo zborníku *Zákon, explanácia a interpretácia v spoločenských vedách* (2005) (s J. Viceníkom), ako aj monografie *Vzťah teoretického a praktického v sociálnych a humanitných vedách* (2007), *Úvod do metodológie spoločenských vied* (2011) (s J. Viceníkom), *Empirické a teoretické postupy spoločenských vied* (2012) (s J. Viceníkom) a *Prakticko-projektívne postupy spoločenských vied* (2014).

Výraznú stopu na Filozofickej fakulte UK zanechal vďaka svojmu dlhoročnému pedagogickému pôsobeniu. Ním vedené prednášky a semináre po celé desaťročia púťali svojou intelektuálnou úrovňou, silou argumentácie a jasnosťou myšlienok.

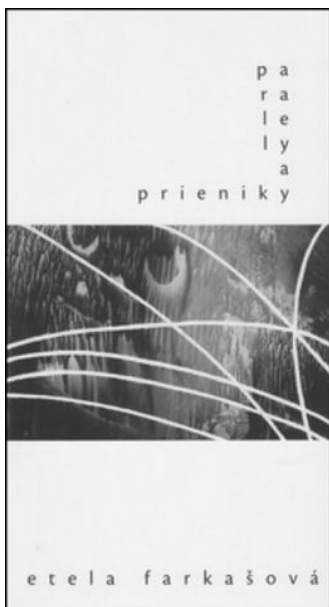
Vedeckovýskumné a pedagogické pôsobenie prof. Černíka malo výrazný vplyv na formovanie československej a slovenskej filozofie a metodológie vied v druhej polovici 20. storočia a na počiatku 21. storočia. Patril v pravom zmysle slova k zakladateľským osobnostiam epistemológie, ako aj metodológie vedy na Slovensku. Intelektuálna stopa prof. Černíka je v našom priestore stále živá, a to predovšetkým vďaka tomu, že jeho priami žiaci aj ďalší nasledovatelia doposiaľ aktívne pôsobia vo vedeckom aj vo vysoko-

školskom prostredí a stále čerpajú z bohatého diela prof. Černíka.

Jeho odchodom sa uzatvára jeden bohato naplnený život, ktorý ovplyvnil a obohatil mnohých. Na ľudí, medzi ktorých patrila Václav Černík, sa nezabúda. Svojím hodnotovým založením, postojmi, osobnostnými črtami, ale aj profesionálnym pôsobením bol a naďalej zostáva mimoriadne inšpiratívnou osobnosťou.

Čeť jeho pamiatke!

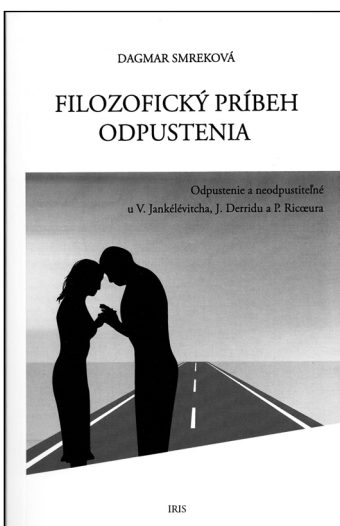
František Gahér
vedúci Katedry logiky a metodológie vied FiF UK

Etela Farkašová: *Paralely a prieniky – Eseje* – Ilustrácie Květoslava Fulierová. Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2015, 295 s.

Kniha obsahuje dva triptychy esejí. V prvej časti sú to eseje: *O poznávaní (a kultúre) v kontexte globalizácie alebo O západnej vede trochu inak*, ďalej esej *Dvojité stroskotanie Robinsona alebo O objektivite vedeckého poznania* a napokon *Hľadanie nového typu rozumu/ racionality alebo Môže byť racionalita emocionálna?*. Ako vyplýva už z názvov jednotlivých textov, autorka sa sústredila na vybrané aspekty vedeckého poznania. V prvej eseji sa zamýšľa nad vývinom západnej vedy v súvislosti s mnohými nedocenenými, ba neraz nepovšimnutými vplyvmi a príspevkami zo strany mimozápadnej vedy (kultúry). O potrebe novým spôsobom tematizovať problematiku objektivity/subjektivity poznania a utvárať nové typy racionality hovoria jej ďalšie dve eseje, opierajúce sa (najmä, no nielen) o súčasné feministické epistemológie. Druhú časť knihy tvoria eseje reflektujúce filozofické aspekty literatúry, a naopak, literárne aspekty filozofie. Sú to eseje *Spojenkyne alebo znepriateľené príbuzné?*, ktorá ponúka niekoľko pohľadov na vzťah filozofie a literatúry, ako sa vyskytujú v súčasnej filozofii, resp. literárnej teórii, ďalej esej *Písanie ako odpoveď na otázku o vypovedateľnosti*

sveta, kde autorka predkladá svoj pokus o identifikáciu filozofických motívov v dielach anglickej spisovateľky Virginie Woolfovej, a napokon esej *Pozvanie na šálku kávy vo filozofickej kaviarni alebo O filozofii ako o ceste k „praktickej“ múdrosti*. Zvláštny dôraz sa kladie na „filozofický rozhovor“, ktorý môže pomôcť človeku zorientovať sa vo svete i vo svojom osobnom príbehu.

Dagmar Smreková: *Filozofický príbeh odpustenia. Odpustenie a neodpustiteľné u V. Jankélévitcha, J. Derrida a P. Ricceura*. Bratislava: Iris 2017, 190 s.

Práca vychádza z presvedčenia, že odpustenie má nielen náboženský, ale aj svoj vlastný filozofický príbeh. Je pokusom aspoň sčasti zachytiť filozofický príbeh odpustenia a na základe analýzy a porovnania najdôležitejších filozofických koncepcií odpustenia po udalosti holokaustu hľadať odpoveď na otázky: *Čo je odpustenie? Aké sú jeho možnosti? Kde sú jeho limity?* Časť autorov pripúšťa možnosť pripisovať odpusteniu určitý právny, respektíve politický význam v záujme politického či spoločenského zmierenia. Proti tejto predstave práca obhajuje chápanie odpustenia nie ako inštitucionálneho, ale ako osobného vzťahu medzi odpúšťajúcim a tým, komu má byť odpustené, pričom má ísť o výnimočné, nie každodenné gesto.